

Nr 223.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående bidrag till avlöning av landsantikvarier m. m.; given Stockholms slott den 2 mars 1945.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF.

Georg Andrén.

Utdrag av protokollet över ecklesiastikärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 2 mars 1945.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, BERGQUIST, DOMÖ, EWERLÖF, RUBBESTAD, OHLIN, ERLANDER, DANIELSON, ANDRÉN.

Efter gemensam beredning med cheferna för finans- och handelsdepartementen anmäler chefen för ecklesiastikdepartementet, statsrådet Andrén, fråga om bidrag till avlöning av landsantikvarier jämte vissa därmed sammanhängande spörsmål samt anför härom följande.

Inledning.

Sedan åtskilliga år tillbaka finnas i de flesta svenska län tjänstemän, vanligen med titeln landsantikvarie, vilka inom sina verksamhetsområden handha de kulturminnesvårdande uppgifterna och vilka därjämte ha till uppgift att tillse, att gällande författningar rörande fornminnes- och kulturminnesvård efterlevas. Landsantikvarierna äro anställda hos länens eller landskapens fornminnesföreningar eller hembygdsförbund, men de ha samtidigt att ställa sig till efter rättelse de direktiv, som riksantikvarieämbetet och i förekommande

fall chefen för nationalmuseum kunna meddela. Deras avlöning utgår i första hand ur avkastningen av särskilda lönefonder, som tillkommit genom tilldelningar av lotterimedel. Härtill komma anslag av växlande storleksordning från olika lokala myndigheter. Landsantikvariernas avlöningsförhållanden äro emellertid, med ett eller annat undantag, mycket otillfredsställande.

Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien har nu i skrivelse den 29 augusti 1944 hemställt om ett anslag av 60 000 kronor såsom bidrag till avlöning av landsantikvarierna i riket. Samtidigt härmed har akademien föreslagit, att pensionsfrågan för dessa tjänstemän ordnas genom anslutning till statens pensionsanstalt.

Den fråga, som vitterhetsakademien sålunda hänskjutit till statsmakternas prövning, har vid många tidigare tillfällen stått på dagordningen. Den ingår som ett led i det större problemkomplex, som rör organisationen av kulturminnesvården i riket. Redan 1911 års riksdag gjorde en framställning i ämnet, vilken föranledde Kunql. Maj:t att den 21 november 1913 uppdraga åt en kommitté att avgiva utlåtande och förslag till omorganisation av fornminnesvården i riket samt att undersöka möjligheten av och, i den mån omständigheterna därtill föranledde, avgiva förslag till ekonomiskt stödjande av fornminnesmuseerna i landsorten. Det av kommittén den 28 april 1921 avlämnade betänkandet föranledde bland annat på grund av den statsfinansiella ställningen icke några omedelbara åtgärder från statsmakternas sida. Frågan aktualiserades ånyo år 1930 genom en framställning från vitterhetsakademien och genom en skrivelse från samma års riksdag, vari uppmärksamheten fästes på vissa, provinsmuseerna berörande spörsmål. Chefen för eklestistikdepartementet tillkallade den 11 oktober 1930 efter av Kunql. Maj:t givet bemyndigande sakkunniga för utredning i ämnet. Genom beslut av Kunql. Maj:t avbröts emellertid de sakkunnigas arbete från och med den 1 november 1932 på grund av den då rådande statsfinansiella situationen. Jämlikt bemyndigande av Kunql. Maj:t den 27 mars 1936 återupptogo de sakkunniga — utökade med ytterligare två ledamöter — arbetet från och med den 1 april 1936. Vid sin anmälan av frågan om återupptagande av de sakkunnigas verksamhet framhöll föredragande departementschefen bland annat, att provinsmuseernas och de lokalt arbetande hembygdsföreningarnas framtida ställning såväl inbördes som i förhållande till den centrala organisationen för kulturminnesvård utgjorde ett spörsmål, som det syntes angeläget att snarast möjligt få klarlagt.

De sakkunniga, som utgjordes av riksantikvariern J. S. Curman, länsantikvariern E. E. Festin, intendenten S. T. Kjellberg, landshövdingen S. E. J. Lübeck, ledamöterna av riksdagens andra kammare, trädgårdsmästaren K. H. Magnusson och redaktören C. G. A. Nyblom samt professorn S. O. H. Rydbeck, överlämnade med skrivelse den 9 oktober 1937 betänkande med utredning och förslag rörande provinsmuseernas organisation och ställning till kulturminnesvården.

1937 års sakkunnigförslag.

De sakkunniga.

I betänkandet lämnades till en början en kortfattad översikt över provinsmuseernas och den lokala kulturminnesvårdens utveckling och dåvarande ståndpunkt, varefter de sakkunniga till utförligare behandling upptogo vissa sidor av ämnet, som framstätt såsom särskilt viktiga. Till stor del är framställningen i denna del ägnad frågor, som numera antingen i annan ordning varit föremål för riksdagens prövning eller av andra skäl icke äro av betydelse i detta sammanhang. Det förra gäller särskilt den s. k. hembudsplikten med avseende å fornfynd, ävensom fördelningen av dessa mellan olika museer, vilken fråga riksdagen hade tillfälle att taga ställning till i samband med förslaget till den år 1942 antagna nya fornminneslagen (propositionen 1942: 8). Ett av de sakkunniga behandlat problem, vilket åter för närvarande knappast är aktuellt, gäller i vilken omfattning statligt stöd bör lämnas till uppförande av museibygnader utanför Stockholm.

Det stod klart för de sakkunniga, att den statliga kulturminnesvården icke längre på ett tillfredsställande sätt kunde skötas utan tillgång till lokala organ, vilka dels vore i stånd att utöva en mera detaljerad och ingående uppsikt över kulturminnena inom de olika landsdelarna, dels kunde snabbare och även med mindre kostnad utföra en del av de besiktningar och undersökningar, som eljest skulle behöva utföras av centralmyndighetens egna tjänstemän. De sakkunniga hade icke kunnat undgå att finna, att en sådan ordning, varigenom provinsmuseerna eller provinsföreningarna övertogo uppgiften att vara centralmyndigheternas lokalorgan, även måste anses vara en viktig förutsättning för att de skulle finna den för dem själva outhärliga intima kontakten med arbetet ute i deras naturliga verksamhetsområden. Från dessa utgångspunkter framlade de sakkunniga ett förslag till provinsmuseernas organisation och verksamhet, som i huvudsak innebar följande.

1. Provinsmuseerna av läns- eller landskapsmuseets typ inordnas i en fri riksorganisation med uppgift att tillvarataga den lokala kulturminnesvårdens intressen inom vederbörande läns- eller landskapsområden dels genom museal insamlings-, konserverings- och utställningsverksamhet, dels genom yttre forn- och kulturminnesvårdsarbeten av skilda slag, vilka i förekommande fall utföras i samarbete med riksantikvarieämbetet.

2. Landet indelas fördenskull i 22 verksamhetsdistrikt, vilka i allt väsentligt motsvara verksamhetsområdena för nu arbetande provinsiella huvudorganisationer för kulturminnesvård i landet. Inom dessa distrikt utövas arbetet under ledning av distriktets huvudmuseum, vars föreståndare utgöres av en fackutbildad lands- eller länsantikvarie. Saknas ett naturligt huvudmuseum inom ett distrikt, samordnas de större museerna under gemensam ledning av landsantikvariern.

3. Provinsmuseerna bibehållas såsom fria och självständiga institutioner,

styrda och understödda av särskilda föreningar eller förbund inom de skilda distrikten.

4. För provinsmuseernas skötsel och drift förutsätts årliga anslag av vederbörande landsting, städer, kommuner, korporationer och enskilda inom det område, museidistriktet omfattar.

5. De sålunda i lämpliga, brandsäkra byggnader förvarade, av fast anställda, fackutbildade föreståndare skötta provinsmuseerna tillförsäkras rätten att i största möjliga omfattning med sina samlingar införliva hembudspliktiga fynd, i den mån de icke anses nödvändiga för landets centrala museisamlingar, ävensom rätten att i deposition mottaga kyrkliga föremål.

6. De i riksorganisationen ingående eller i övrigt med lotterimedel understödda museerna skola i samband med lotterimedelsanslagens beviljande eller på annat lämpligt sätt förpliktas att underkasta sig och sin verksamhet inspektion av riksantikvarieämbetet, att underställa museiföreningens stadgar Kungl. Maj:ts stadfästelse, att vid tillsättande av lands- eller länsantikvarie underställa dennes kompetens och instruktion riksantikvarieämbetets prövning och godkännande, varvid i instruktionen skall stadgas skyldighet för landsantikvarierna att i mån av möjlighet och mot erhållande av stadgad rese- och traktamentsersättning utföra de kulturminnesvårdande uppdrag, som av riksantikvarieämbetet kunna uppdragas åt honom, samt att ställa lönefonds förvaltning under vederbörande länsstyrelses kontroll.

Vidare föreslå de sakkunniga en reglering av pensioneringsförhållandena för landsantikvarierna under statens medverkan genom anslutning till statens pensionsanstalt.

Vad särskilt beträffar frågorna om tillsättande och avlönande av landsantikvariefattningarna anfördes i betänkandet i huvudsak följande.

I ett den 5 april 1927 till Kungl. Maj:t avgivet utlåtande framlade vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien de riktlinjer, som sedermera i stort sett blevo normgivande för tilldelningen av lotterimedel till landets provinsmuseer. Enligt dessa borde i regel endast ett museum respektive en organisation inom ett lämpligt avgränsat område, såsom ett landskap eller ett län, erhålla understöd i denna form. I anslutning härtill skapades under den närmast följande tiden lokala organisationer, som representerade hembygds- och fornminnesföreningarna inom sin provins, vanligen med huvudmuseet som en kärnpunkt. Lotterimedelsanslag beviljades under åren 1927—1939 i enlighet med akademiens förslag i främsta rummet — förutom för uppförande av ändamålsenliga museibygnader — för bildande av fonder, vilkas avkastning skulle användas till avlönande av fackutbildade, fast anställda tjänstemän. När detta system började tillämpas år 1927 ansågs det, att varje lönefond normalt borde uppgå till 200 000 kronor, som enligt då gällande räntefot (4,5 à 5 procent) beräknades giva en årlig avkastning av 9 000—10 000 kronor. För en välkvalificerad museiföreståndare ansågs lönen böra vara 8 000 kronor med tre à fyra ålderstillägg om 500 kronor. Lönefonderna ha, för vinnande av ökad säkerhet beträffande fondmedlens lämpliga placering m. m., ställts under vederbörande länsstyrelses kontroll. I syfte att garantera att dessa av allmänna medel bildade fonder finge åsyftad praktisk verkan har vidare föreskrivits, att vederbörande tjänstemans kompetens och instruktion skola i varje särskilt fall godkännas av riksantikvarieämbetet. De sakkunniga sade sig ha inhämtat, att detta tillvägagångssätt fungerat med gott resultat.

De sakkunniga ansågo för sin del, att begynnelselönen för landsantikvarie

borde utgöra minst 8 000 kronor, vartill skulle komma fyra ålderstillägg om 500 kronor efter 5, 10, 15 och 20 års tjänst. Det syntes önskvärt, att landsantikvariernas lön helt bestredes med avkastningen av lönefonderna, vilka med utgångspunkt från ett ränteläge av 3 procent måste utfyllas till ett belopp av 300 000 kronor för varje fond. Enligt de sakkunnigas mening borde detta ske i den ordning, att de befintliga lönefonderna, vilka i allmänhet uppginge till eller överstege 150 000 kronor, snarast möjligt ökades till 200 000 kronor för att därefter successivt ökas till 250 000 kronor och slutligen till 300 000 kronor.

Med avseende på kompetensfordringarna för landsantikvarietjänst uppställde de sakkunniga följande önskemål.

1. Minst filosofie kandidatexamen, varvid ämnena nordisk och jämförande fornkunskap, etnologi (nordisk och jämförande folklivsforskning) samt konsthistoria med konstteori finge anses äga särskild betydelse,

2. museal kompetens, inhämtad genom studietjänstgöring dels vid de centrala museerna, dels vid provinsmuseerna eller därmed jämförliga institutioner,

3. vana vid fältarbete, tillägnad under sakkunnig ledning; samt

4. väl dokumenterad organisationsförmåga och allmän läggning för yrket.

Enligt de sakkunniga borde landsantikvarietjänst i regel anslås till ansökan ledig. Det av riksantikvarieämbetet tillämpade förfarandet vid prövningen av kompetensen, i vilken prövning deltagit samtliga föredragande tjänstemän i riksantikvarieämbetet, nordiska museets styresman och avdelningsföreståndare jämte en av svenska museimannaföreningen för ändamålet årligen utsedd representant, funno de sakkunniga ändamålsenligt och ägnat att tillgodose såväl provinsmuseernas och kulturminnesvårdens som de sökande museimännens intressen. På grundval av den sålunda skedda ingående prövningen har riksantikvarien avgivit sitt utlåtande till styrelsen för vederbörande lokala organisation. En inordning av de sökande i förslagsrum har, framhöllo de sakkunniga, icke ansetts lämplig utan den tillsättande styrelsen har haft möjlighet att själv fritt och på eget ansvar välja bland de kompetensförklarade sökandena.

De sakkunniga lämnade i fortsättningen en redogörelse för en av riksantikvarieämbetet och svenska museimannaföreningen i samarbete utformad normalinstruktion. Med hänsyn till vunna erfarenheter ville de sakkunniga särskilt påpeka vikten av att den däri intagna skyldigheten för landsantikvarie att inom sitt verksamhetsområde utföra av riksantikvarieämbetet påkallade utredningar rörande undersökningar av fasta fornminnes- och andra kulturminnesmärken under inga omständigheter utelämnades.

Frågan om landsantikvariernas pensionering gjordes till föremål för en ingående utredning av de sakkunniga, som funno, att denna fråga lämpligen borde lösas genom landsantikvariernas anslutning till statens pensionsanstalt. Formellt skulle detta ske på det sätt, att möjlighet bereddes de lokala organisationerna såsom huvudmän att vinna delaktighet i nämnda anstalt för hos dem anställda landsantikvarier.

Såsom villkor för åtnjutande av understöd i form av statsanslag eller lotterimedel borde enligt de sakkunnigas mening slutligen fastställas, att museiförenings eller museiinstitutions stadgar vore av Kungl. Maj:t efter riksantikvarieämbetets hörande stadfästade.

Sammantalsvis hemställde de sakkunniga beträffande provinsmuseerna, att lotterimedel måtte under en följd av år i största möjliga utsträckning tilldelas dessa museiorganisationer, så att deras ekonomiska konsolidering och därmed också deras organisatoriska utbyggnad snarast möjligt kunde slutföras, samt att en reglering av pensionsförhållandena för landsantikvarierna måtte verkställas i enlighet med de sakkunnigas förslag genom anslutning till statens pensionsanstalt.

Yttranden över de sakkunnigas förslag.

Över de sakkunnigas utlåtande ha efter remiss avgivits yttranden av vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien, Gustaf Adolfs akademien för folklivsforskning, kanslern för rikets universitet, nordiska museets nämnd samt överintendenten och chefen för nationalmuseum. Kanslern för rikets universitet har bifogat utlåtanden från olika universitetsmyndigheter. Vidare ha statskontoret och statens pensionsanstalt avgivit utlåtanden i vad avser landsantikvariernas pensionsfråga. Följande lokala organisationer ha efter remiss inkommit med utlåtanden, nämligen Skånes hembygdsförbund, Blekinge musei- och hembygdsförbund, Hallands museiförening, Norra Smålands fornminnesförening, Kalmar läns fornminnesförening, föreningen Gotlands fornvänner, Östergötlands fornminnes- och museiförening, Västergötlands fornminnesförening, kulturminnesrådet för Göteborgs och Bohus län, Dalslands fornminnes- och hembygdsförbund, Värmlands fornminnes- och museiförening, föreningen Örebro läns museum, Södermanlands hembygdsförbund, Västmanlands fornminnesförening, Upplands fornminnesförening, Dalarnas fornminnesförening, Gästrik-Hälsinge hembygdsförbund, Jämtlands läns museiförening samt Norrbottens läns hembygdsförening. Även samfundet för hembygdsvård, svenska museimannaföreningen och styrelsen för kulturhistoriska föreningen för södra Sverige erhöilo och begagnade sig av tillfälle att yttra sig. Slutligen ha i ärendet inkommit skrifter från västsvenska hembygdsnämnden, Bohusläns fornminnes- och hembygdsförbund, Sveriges landsantikvarier och länsantikvarien Eric Festin.

När jag nu går att redogöra för de viktigare synpunkter, som framkommit i de över 1937 års sakkunnigförslag avgivna utlåtandena, begränsar jag mig givetvis till vad som kan vara av betydelse för nu föreliggande ärende. Det framgår av yttrandena, att man allmänt i likhet med de sakkunniga ansett det angeläget, att landsantikvariernas anställningsförhållanden bli tillfredsställande ordnade. Bortsett härifrån är det främst den i betänkandet skildrade nu rådande praxis i fråga om kompetenskrav och tillsättningsförfarande, som blivit föremål för behandling och därvid föranlett åtskilliga erinringar.

Vitterhetsakademien framhåller bland annat, att akademien uppfattat kravet på att vederbörande landsantikvarie skall vara skyldig utföra av riksantikvarieämbetet påkallade uppdrag av kulturminnesvårdande natur på sådant sätt, att denna skyldighet icke skall olämpligt inkräkta på landsantik-

variens huvuduppgifter inom eget museum. Överhuvudtaget föreslår akademien, att de åtgärder, som vidtagas beträffande provinsmuseernas organisation, icke stå i vägen för att densamma som hittills skett får framväxa organiskt och under hänsynstagande till de olikartade krav och behov, som ställas av de särskilda förhållandena i landets olika delar. Akademien finner det slutligen önskvärt, att i instruktionen för landsantikvariern intages skyldighet för denne att ansvara även för att det i museet eller hos vederbörande organisation förvarade arkivaliska materialet väl vårdas och hålles tillgängligt för forskningen.

Gustaf Adolfs akademien betonar den viktiga insats nu ifrågavarande tjänstemän kunna göra också när det gäller tillvaratagandet av den folkliga traditionen, något som enligt akademien i många fall kommit till synes i de publikationer, som utgivas från provinsmuseerna genom landsantikvariernas försorg. Akademien föreslår i detta sammanhang vissa smärre tillägg i den framlagda normalinstruktionen, som skulle understryka att det inte endast är rent antikvariska och museala uppgifter, som åvila tjänstemännen i fråga. Beträffande kompetenskraven framhåller akademien, att vederbörlig hänsyn bör tagas till de sökandes meriter även i sådana läroämnen som historia, nordiska språk och folkminnesforskning.

Nu gällande av de sakkunniga behandlade kompetensfordringar för landsantikvarierna ha föranlett uttalanden även av *humanistiska sektionen vid universitetet i Lund* och *filosofiska fakulteten vid universitetet i Uppsala*. Den förstnämnda framhåller, att de akademiska meriterna och den vetenskapliga författarverksamheten böra tillerkännas en långt mera framskjuten plats vid bedömandet av de sökandes meriter än de sakkunnigas förslag förutsätter. Härmed sammanhänger intimt frågan om den tillsättningsprocedur, som bör gälla för befattningarna, och sektionen, som i övrigt finner nu gällande praxis vara den enda framkomliga vägen, anser härvid till skillnad från de sakkunniga ett av riksantikvarieämbetet avgivet *graderat förslag* erbjuda stora fördelar, när det gäller för den tillsättande myndigheten att utvälja den bästa tillgängliga kraften. Filosofiska fakulteten i Uppsala anser, att filosofie licentiatexamen bör vara minimikompetens för landsantikvarierna och yrkar på att även andra ämnen än de s. k. föremålsämnena tillmätas betydelse vid kompetensprövningen.

Chefen för nationalmuseum framhåller, att flera av provinsmuseerna innehålla värdefulla konstsamlingar och att det är av vikt, att landsantikvarierna ha grundliga konsthistoriska insikter. För erhållande av kompetens till landsantikvariefattning borde ovillkorligen krävas viss tjänstgöring på nationalmuseum. Överintendenten erinrar i detta sammanhang om de betydande depositioner av konstföremål, som ur statens samlingar gjorts i ifrågavarande museer.

De lokala organisationerna ha genomgående uttalat sin tillfredsställelse med de sakkunnigas förslag. De ha samtliga betonat angelägenheten av att för de kulturminnesvårdande uppgifterna ha tillgång till en tjänsteman, som kan ägna hela sin tid åt detta arbete, och finna förslaget överensstämmande med sina verksamhetsprinciper och önskemål. I detaljfrågor har emellertid ett och annat önskemål framförts. Sälunda förmärkes från flera håll en viss ängslan för den i normalinstruktionen intagna bestämmelsen, att landsantikvariern har

att utföra av riksantikvarieämbetet påkallade utredningar eller undersökningar rörande minnesmärken inom det egna distriktet. Möjligheten till en konflikt med den egna organisationens arbetsuppgifter betonas, men man utgår i de flesta fall från att eventuellt uppkommande sådana skola kunna lösas i samförstånd.

Norra Smålands fornminnesförening anser, att de sakkunniga alltför mycket betonat de arbetsuppgifter, som röra den äldre kulturminnesvården, under det att den yngre kulturminnesvården, som närmast berör nordiska museets verksamhetsområde, är den mest omfattande vid de flesta provinsmuseer.

Kalmar läns fornminnesförening uttalar sin tvekan om huruvida lönefrågans lösning med användande av lotterimedel är den mest ändamålsenliga och finner dessutom den föreslagna löneställningen alldeles för låg. Sistnämnda synpunkt hävdas även av *Östergötlands fornminnes- och museiförening*.

Föreningen Gotlands forvännar anser, att statens bidrag till avlöning av de befattningshavare, som handha kulturminnesvården, ej bör inskränkas att gälla endast föreståndaren för provinsmuseet, i all synnerhet i ett län som Gotland, där de kulturminnesvårdande uppgifterna äro av särskilt stor omfattning och även av internationell betydelse.

Föreningen Örebro läns museum finner den föreslagna lösningen för närvarande vara den mest ändamålsenliga och anser, att även om ett förstatligande av det provinsiella museiväsendet i en framtid kan framstå som en tvingande nödvändighet, ett dylikt ingrepp nu skulle kunna utöva en menlig inverkan på arbetsförhållandena, vilka i hög grad äro beroende av stöd och intresse från lokala myndigheters, enskildas och ej minst från hembygdsrörelsens sida.

Jämtlands läns museiförening uttalar sig för en inpassning av landsantikvarierna i det statliga lönesystemet och anser, att dessa befattningshavare böra jämföras med antikvarier vid riksantikvarieämbetet. *Norrbottens läns hembygdsförening* påpekar lämpligheten av en viss gradering i lönesystemet, så att hänsyn tages till dyrtidsförhållandena.

Från vissa av de lokala organisationerna har erinrats om speciella förhållanden inom respektive län och landskap. Så framhåller *Hallands museiförening*, att man inom landskapet har att räkna med två ungefärligen likvärdiga museer, nämligen i Halmstad och i Varberg. *Upplands fornminnesförening* hävdar, att kulturminnesvården inom landskapet kräver två tjänstemän och att båda dessa krafter böra erhålla skälig avlöning. *Gästrik-Hälsinge hembygdsförbund* framhåller på liknande sätt behovet av en andra tjänsteman — i detta fall förslagsvis en amanuens — placerad vid Hudiksvalls museum. Även *Jämtlands läns museiförening* erinrar om att i detta vidsträckta län finnas flera betydande museisamlingar, vilka i sammanhanget måste uppmärksammas.

Norra Smålands fornminnesförening har yttrat sig om tillsättningsförfarandet och anser, att detta bör ske enligt hittills tillämpad praxis utan några inskränkningar beträffande kraven på praktisk och vetenskaplig kompetens och utbildning.

Vad slutligen den av de sakkunniga föreslagna lösningen av pensionsfrågan beträffar, har i ett flertal yttranden betonats vikten av att denna fråga utan tidsutdräkt regleras. Å andra sidan har *statskontoret* härutinnan hävdad, att

ett medgivande av pensionsrätt för till det lokala museiväsendet knutna befattningshavare, avlönade med avkastningen från lönefonder, skulle falla utom ramen för statens pensionsanstalts nuvarande verksamhet. Statskontoret har därför icke på denna punkt kunnat biträda de sakkunnigas förslag och anser, att frågan om statens medverkan till en pensionering av dessa tjänstemän icke bör upptagas till slutgiltig prövning, förrän en fastare organisation på området åvägabragts. *Statens pensionsanstalt* erinrar om att som villkor för anslutning till anstalten av nya grupper befattningshavare hittills i allmänhet gällt, att den verksamhet, i vilken befattningshavarna äro anställda, är av klart allmännyttig natur samt besitter stabilitet och fasthet i organisationen, ävensom att statsmakterna genom årliga anslag stödja verksamheten och i samband därmed utöva kontroll över densamma. Ehuru landsantikvariernas verksamhet torde vara av sådan allmännyttig natur, att pensionering genom statens pensionsanstalt med hänsyn uteslutande härtill borde kunna ifrågakomma, framgår dock av de sakkunnigas betänkande, att densamma icke vid tidpunkten för utredningen kunnat anses besitta en fast organisation; pensionsanstalten anser sig därför icke kunna tillstyrka de sakkunnigas förslag i vad avser pensionering av nämnda befattningshavare.

Vitterhetsakademiens förslag av år 1944.

Akademien.

I sin nu gjorda framställning erinrar *vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien* om att sedan ett antal år tillbaka avbrott skett i tilldelningen av lotterimedel till de fonder, från vilka landsantikvariernas löner i främsta rummet utgå. Sammanlagda summan av fonderade medel är nu 3 325 000 kronor eller i medeltal 150 000 kronor per distrikt. Även om lönefondernas avkastning utfyllts med anslag från andra håll, ha landsantikvarielönerna, på några få undantag när, icke kunnat utgå med rimliga belopp, och följderna har bland annat blivit, att dessa befattningshavare i de flesta fall tvingats att söka sig inkomster vid sidan av sin tjänst. Om landsantikvarierna skola fylla de krav, som ställas på dem i deras arbete, och om de skola intaga en häremot svarande ställning i samhället, måste de ha en sådan lön, att de av den vinna skäligen bärgning utan att nödgas tillgripa biinkomster.

Akademien understryker, att denna fråga varit aktuell sedan flera år tillbaka och erinrar om att akademien i skrivelse den 4 april 1939 hos Kungl. Maj:t anhöll om anslag av lotterimedel för att åstadkomma en provisorisk lönereglering för landsantikvarierna, vilken framställning dock icke föranlett någon Kungl. Maj:ts åtgärd.

Det förslag akademien nu framlägger bygger på att en landsantikvaries lön skall vara minst 12 000 kronor per år, motsvarande ungefär en antikvaries lön vid statens historiska museum. En tredjedel av denna lön anses böra bestridas genom lokala anslag och två tredjedelar av statsmedel. Vad

som för täckande av sistnämnda två tredjedelar överstiger ränteavkastningen av befintlig lönefond skall enligt förslaget utgå såsom ett årligt statsbidrag, uppfört å riksstaten under rubriken Understöd åt vetenskap, vitterhet och konst m. m. och ställt till akademiens förfogande för att av denna fördelas till de olika provinsförbunden.

Vid beräkningen av det årliga statsbidragets storlek anser sig akademien kunna utgå från att lönefonderna förräntas efter 3,5 procent. Med en fond av 150 000 kronor tänkes avkastningen sålunda utgöra 5 250 kronor, och det årliga statsbidraget beräknas till $(8\ 000 - 5\ 250 =) 2\ 750$ kronor. I enlighet härmed skulle för landets 22 landsantikvariedistrikt erfordras statliga medel uppgående till $(8\ 000 \times 22 =) 176\ 000$ kronor. Ränteavkastningen å de nuvarande genom tilldelning av lotterimedel tillkomna lönefonderna uppgår enligt ovannämnda beräkningsgrund till 116 375 kronor. Såsom årligt statsbidrag skulle alltså krävas $(176\ 000 - 116\ 375 =) 59\ 625$ kronor eller i runt tal 60 000 kronor.

Såsom villkor för erhållande av statsbidrag skulle gälla, att ett årligt lönebidrag ej understigande 4 000 kronor anskaffas av vederbörande provinsförbund från landsting, stad, kommun, bank eller på annat sätt, att landsantikvarierna icke utan särskilt tillstånd av riksantikvarieämbetet få inneha annan befattning samt att deras insatser i den allmänna kulturminnesvården givas största möjliga omfattning.

Till akademiens framställning är fogad en tablå, utvisande bland annat lönefondernas storlek, landsantikvariernas nuvarande avlöningsförhållanden och det statliga anslagsbehovet för varje särskild organisation. Denna sammanställning torde få såsom *bilaga* fogas vid statsrådsprotokollet i detta ärende.

Akademien berör i sin skrivelse även frågan om en jämkning av tvenne landsantikvariedistrikt, nämligen Dalslands och Västergötlands, varvid akademien finner skäl tala för en sådan fördelning, att Skaraborgs län och Älvsborgs län i stället bilda var sitt distrikt.

Som ett framtidsönskemål ifrågasättes en uppdelning även av Älvsborgs läns distrikt, varvid Sjuhäradsbygden med Borås museum skulle avskiljas från länets nordligare delar.

Yttranden över akademiens förslag.

Över akademiens nu föreliggande förslag har efter remiss yttrande afgivits av statskontoret, varjämte styrelserna för de närmast berörda läns- och landskapsorganisationerna samt för samfundet för hembygdsvård och för svenska museimannaföreningen beretts tillfälle att yttra sig. Landsantikvarier eller med dem jämställda fackutbildade tjänstemän finnas anställda vid Skånes hembygdsförbund, Blekinge musei- och hembygdsförbund, Hallands museiförening, föreningen för Smålands fornminnen och kulturhistoria, Norra Smålands fornminnes- och Jönköpings läns hembygdsförbund, Kalmar läns fornminnesförening, föreningen Gotlands fornvännen, Östergötlands fornminnes- och museiförening, Västergötlands forn-

minnesförening, kulturminnesrådet i Göteborgs och Bohus län, Dalslands fornminnes- och hembygdsförbund, Värmlands fornminnes- och museiförening, föreningen Örebro läns museum, Södermanlands hembygdsförbund, Västmanlands fornminnesförening, Upplands fornminnesförening, Dalarnas fornminnes- och hembygdsförbund, Gästrik-Hälsinge hembygdsförbund, Jämtlands läns museiförening, kulturhistoriska museet Murberget, Härnösand samt Västerbottens läns hembygdsförening och Norrbottens läns hembygdsförening. Styrelserna för samtliga dessa föreningar ha efter remiss inkommit med utlåtanden i ärendet. Slutligen ha även styrelserna för Norra Hallands kulturhistoriska förening och Hallands hembygdsförbund beretts tillfälle att yttra sig, varav de jämväl begagnat sig.

Statskontoret erinrar till en början om att akademiens den 4 april 1939 framlagda förslag till en provisorisk löne reglering för landsantikvarierna byggde på att befattningshavare med heltidsanställning skulle erhålla en minimilön av 8 000 kronor för år, samt att, intill dess de genom lotterimedel skapade lönefonderna uppbringats till erforderlig storlek, ett särskilt belopp av lotterimedel skulle ställas till förfogande för att täcka halva skillnaden mellan den nyss angivna minimilönen och lönefondernas efter 3 procent beräknade avkastning. För budgetåret 1939/40 begärde vitterhetsakademien ett belopp av 30 000 kronor för ändamålet. I utlåtande över förslaget den 1 augusti 1939 föreslog statskontoret, som i sak icke hade något att erinra mot bifall till framställningen, att det ifrågasatta beloppet, i mån av tillgång, skulle anvisas att utgå ur lotterimedelsfonden.

I nu föreliggande förslag har akademien ansett minimilönen för en landsantikvarie icke kunna sättas lägre än till 12 000 kronor för år, vilket belopp — i betraktande av att de rörliga tilläggsförmånerna för statliga befattningshavare sedan andra kvartalet 1939 ökats med (31—3 =) 28 procent — ligger cirka 15 procent högre än den av akademien år 1939 föreslagna minimilönen. Någon motivering härför har icke lämnats. En minimilön av 10 500 kronor för år skulle bättre motsvara det tidigare förslaget och bör enligt statskontorets mening tagas till utgångspunkt vid bestämmandet av landsantikvaries löneställning.

Av minimilönen skulle enligt förslaget en tredjedel täckas av lokala anslag och två tredjedelar genom avkastning av lönefond samt därutöver i erforderlig utsträckning genom anslag å riksstaten. Mot den sålunda föreslagna fördelningsgrunden finner statskontoret i och för sig icke anledning till erinran. Vad däremot angår frågan, i vilken ordning medel skola ställas till förfogande i de fall, då avkastning av lönefond icke uppgår till två tredjedelar av minimilönen, erinrar statskontoret, att understöd till provinsmuseerna tidigare utgått av lotterimedel. Så skedde jämväl efter det 1938 års riksdag godkänt grunderna för fördelning av lotterimedel, enligt vilka grunder hälften av inkomsterna skulle tillfalla den allmänna budgeten och hälften lotterimedelsfonden, varifrån skulle utgå bidrag för vissa kulturella ändamål m. m. Alltsedan 1939 års urtima riksdag har emellertid på grund av det statsfinansiella läget en jämkning skett i denna fördelningsgrund till förmån för den allmänna budgeten, varigenom bidragen från lotterimedelsfonden måst begränsas och bland annat medel till ökande av lönefonderna vid provinsmuseerna icke kunnat ställas till förfogande. Det torde vid sådant förhållande icke kunna anses tillfredsställande, att ända-

mål, vilka år 1939 icke ansågos vara ens av den angelägenhetsgrad, att lotterimedel befunnos böra utgå, skola med förbigående av alltjämt av dylika medel tillgodosedda ändamål upptagas å riksstaten. Statskontoret uttalar därför, att ett tillmötesgående av framställningen synes förutsätta, att medel för ändamålet kunna disponeras från lotterimedelsfonden.

Styrelserna för samfundet för hembygdsvård och för svenska museimannaföreningen tillstyrka förslaget och betona, att det måste anses vara ett allmänt önskemål, att landsantikvariernas löneförhållanden förbättras.

De lokala organisationerna uttala likaledes nära nog enstämmigt sin tillfredsställelse över den av akademien föreslagna löneregleringen och förklara sig övertygade om att de skola kunna uppbringa de anslag, som enligt förslaget krävas för utfyllnad av lönerna. I åtskilliga fall finnas redan medel för ändamålet tillgängliga, i andra ha styrelserna under hand satt sig i förbindelse med representanter för olika korporationer och mötts av stor förståelse.

Även *styrelsen för Norrbottens läns hembygdsvård* finner en lösning av landsantikvariernas lönefråga mycket angelägen. Uppenbarligen är emellertid förslaget ett steg i riktning mot ett förstatligande av landsantikvarietjänsterna, och styrelsen vill med hänsyn härtill uttala som sin bestämde mening, att den lyckligaste lösningen vore, om staten helt toge på sig ansvaret för avlöningen av samtliga landsantikvarier. Den förräntning av förefintliga avlöningsfonder efter 3.5 procent, med vilken räknas i förslaget, finner styrelsen vara väl hög med tanke på framtiden. Det synes under sådana omständigheter rimligare, att staten återtager lönefondernas kapital och infogar landsantikvarietjänsterna i det statliga lönesystemet. Det kunde enligt styrelsens mening också tänkas, att lönefonderna alltjämt finge disponeras av respektive förening, varvid avkastningen skulle få användas för sådana utgifter som resekostnader och expenser för landsantikvarierna, avlöning av fackutbildad amanuens och av vaktmästare m. m. Lokalt anslag för landsantikvariernas löneroglering torde endast kunna erhållas av landstinget och utsikterna härtill te sig för länets vidkommande icke gynnsamma. Styrelsen föreslår för sin del en allsidig utredning, syftande till landsantikvariefattningarnas förstatligande och infogande i civilstatens lönesystem.

Styrelsen för *Jämtlands läns museiförening* finner den föreslagna minilönen tillfredsställande som grundlön men ifrågasätter, om icke därjämte, i likhet med vad som är fallet vid statliga tjänster av liknande natur, borde utgå dyrtids- och kristillägg, förslagsvis enligt de normer, som tillämpas i det s. k. ramavtalet.

I några yttranden ha framhållits vissa särskilda problem, som uppstå i samband med förslagets genomförande och den nya organisationens anpassning efter nu rådande förhållanden.

Styrelsen för Upplands fornminnesförening erinrar sålunda om att föreningen sedan åtskilliga år har två fackutbildade befattningshavare i sin tjänst, den ene med titeln landsantikvarie, den andre med titeln intendent. Till den senares funktioner, vilka huvudsakligen falla inom folkulturens och hembygdsvårdens områden, hör föreståndarskapet för föreningens mu-

seum, Upplandsmuseet i Uppsala. Då endast landsantikvariern avses komma i åtnjutande av det av akademien föreslagna statliga lönebidraget och fornminnesföreningen icke av egna medel kan bereda intendenten samma löneförbättring, kommer vid förslagets genomförande likställdheten i lönehänseende mellan de båda tjänstemännen att upphöra. Det hade varit önskvärt att regleringen omfattat även sådana tjänstemän, som i stort sett likställda med landsantikvarierna i organisationernas tjänst äro verksamma inom kulturminnesvårdens vidsträckta område. Styrelsen inser emellertid, att svårigheter föreligga att lösa frågan efter dessa vidare riktlinjer och finner dessa ytterligare önskemål icke böra stå hindrande i vägen för förverkligandet av det nu framlagda förslaget.

Ett problem av liknande art erbjuda förhållandena i Halland. Den befintliga lönefonden disponeras i detta landskap av Hallands hembygdsförbund, och avkastningen av densamma är genom ett styrelsebeslut den 8 januari 1940 så fördelad, att en fjärdedel tillfaller Hallands museiförening i Halmstad och tre fjärdedelar Norra Hallands kulturhistoriska förening i Varberg, dock att om sistnämnda tre fjärdedelar av avkastningen skulle överstiga ett belopp av 6 000 kronor, återstoden tillfaller Hallands museiförening. Enligt Kungl. Maj:ts resolution skall avkastningen användas »för avlöning av tjänsteman hos förbundet». Ett genomförande av nu föreliggande förslag till lönereglering för landsantikvarierna skulle medföra, att hela avkastningen av den avlöningsfond, som hembygdsförbundet disponerar, komme att disponeras för den av museiföreningen anställda befattningshavaren. *Styrelsen för Hallands hembygdsförbund* anför med anledning härav:

Mellan de båda museerna i Halmstad och Varberg finnes sedan 1930 en överenskommelse om uppdelning av verksamheten inom länet. Beträffande inköpen av föremål inriktar sig sålunda museet i Halmstad i första hand på södra och museet i Varberg på norra delen av landskapet. Samtidigt ägnar sig Norra Hallands kulturhistoriska förening främst åt allmogekulturen, i synnerhet arbetslivet, medan Hallands museiförening specialiserat sig på förhistorisk och medeltida odling, konst, högreståndskultur och allmogens byggnader. Förbundsstyrelsen har genom den ovannämnda fördelningen av disponibla löne-medel sökt likställa de båda intendenterna i lönehänseende, då museet i Halmstad ägt möjligheter att av egna medel bidra med större belopp till avlöningen av sin intendent än museet i Varberg. Styrelsen hemställer därför att, om lönefrågan för intendenten i Varberg ej kan lösas inom ramen av det nu framlagda förslaget, denna på grund av de för Halland speciella förhållandena på det museala området får sin lösning genom särskilt anslag.

Styrelsen för Hallands kulturhistoriska förening anser det obestridligt, att Varbergs museum är berättigat att jämföras med andra provinsmuseer och att dess intendent i lönehänseende bör givas samma ställning som övriga här ifrågavarande museitjänstemän, de s. k. landsantikvarierna. Föreningen önskar dock understryka, att det kan erbjuda svårigheter att anskaffa det erforderliga lokala bidraget och anser det önskvärt, att organisationerna kunde befrias från detta villkor för åtnjutande av det statliga anslaget. *Styrelsen för Hallands museiförening* har förklarat sig intet ha att erinra

mot att även Varbergs museum erhåller ett anslag, som skulle medge, att lönen till intendenten vid detta museum ordnas på tillfredsställande sätt.

Den i akademiens förslag upptagna gränsregleringen av de båda landsantikvariedistrikt, som omfatta Dalsland och Västergötland, finner *styrelsen för Dalslands fornminnes- och hembygdsförbund* ändamålsenlig och genomförbar. Styrelsen förutsätter dock, att hinder härigenom icke kommer att möta för landsantikvarierna att i första rummet bekläda intendentssysslan vid det centralmuseum för och inom Dalsland, som en gång kan komma till stånd. Icke heller *styrelsen för Västergötlands fornminnesförening* har något att erinra mot den föreslagna regleringen men förutsätter, att denna fråga ännu en gång underställes styrelsen för ett definitivt avgörande.

Beträffande organisationen av kulturminnesvården i Bohuslän anför *kulturminnesrådet i Göteborgs och Bohus län* följande.

Det är uppenbart, att en verksamhet av sådan art och omfattning som den här berörda kräver ledning av en vetenskaplig och musealt skolad kraft, som får möjlighet att helt ägna sig däråt. Detta önskemål har emellertid för Bohusläns del hittills icke kunnat realiseras. I avvaktan på att så skall bli möjligt har verksamheten hittills letts av tjänstemän vid Göteborgs museum. Intendenten för detta museums arkeologiska avdelning, som även är sekreterare hos Göteborgs och Bohus läns fornminnesförening, har svaret för arbeten inom det förhistoriska området. Ärenden rörande kyrkliga och andra byggnadsminnesmärken av konsthistorisk art ha av riksantikvarierna remitterats till intendenten för detta museums historiska avdelning. Verksamheten berörande folkкультurens skilda fält, som i ett landskap av Bohusläns karaktär blir den mest omfattande, har letts av amanuensen för allmogesamlingarna vid Göteborgs museums historiska avdelning, som också varit kulturminnesrådets sekreterare och verkställande tjänsteman samt konsulent för ortsföreningarna. Det är emellertid tydligt, att en dylik provisorisk organisation icke i längden kan bibehållas utan snarast måste ersättas av en mera ändamålsenlig. Härvid synes det lämpligt att, såsom akademien föreslagit, Bohuslän i likhet med andra landskap erhåller en heltidsanställd landsantikvarie med anknypning till Göteborgs museum, till vars samlingar han för sitt arbete ständigt behöver ha tillgång. Kulturminnesrådet kommer därför snarast att göra framställningar för erhållande av de lokala anslag, som erfordras till täckande av tredjedelen i hans minimilön.

I samtliga de yttranden, som avgivits av de lokala organisationerna, betonas det angelägna i att också landsantikvariernas pensionering snarast möjligt ordnas på tillfredsställande sätt. Den föreslagna anslutningen till statens pensionsanstalt, varvid organisationerna skulle inträda som huvudmän, betraktas allmänt som en lycklig och betryggande lösning.

I likhet med vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien anser jag, att landsantikvariernas lönefråga nu bör lösas. De ökade arbetsuppgifter, som den nya fornminneslagen ålägger den kulturminnesvårdande myndigheten, komma utan tvivel att i ännu högre grad än vad som tidigare varit fallet kräva en verkligt effektiv, lokalt förankrad organisation på detta område.

Det måste samtidigt vara av stor betydelse för provinserna själva att inom räckhåll ha representanter för den viktiga sida inom kulturlivet, som det här gäller. Det svenska provinsmuseiväsendet har, sedan landsantikvarieinstitutionen blivit införd och statligt stöd för museibyggnaders uppförande lämnats, nått ett uppsving, som väckt berättigad uppmärksamhet utomlands, icke minst i våra grannländer, och som varit av största betydelse ej endast för svensk kulturminnesvård utan även för det kulturella livet i allmänhet i våra bygder. Det har varit betydelsefullt, att härigenom de skilda landskapens kulturella självhävdelse fått ett viktigt stöd och onödig centralisering av museiväsendet till huvudstaden undvikits. De uppnådda resultaten kunna emellertid på flera håll komma att äventyras och den fortsatta utvecklingen hämmas, därest icke en ekonomisk konsolidering av den provinsiella kulturminnesvården genom en omreglering av landsantikvariernas löner och sättet för lönekostnadernas finansiering, nu genomföres. Förutsättningarna för en sådan konsolidering synas vara goda, därest vitterhetsakademiens förslag, som bygger på en samverkan mellan staten och de lokala intressena, vinner statsmakternas bifall. Såsom framgått av den lämnade redogörelsen har riksdagen vid flera tillfällen under de senaste årtiondena ådagalagt sitt intresse för hithörande spörsmål.

Det av vitterhetsakademien framlagda förslaget till lösning av lönefrågan synes mig kunna i sina huvuddrag godtagas. Med hänsyn till de skiljaktigheter med avseende å tjänstgöringsförhållanden m. m., som för närvarande förefinnas och måhända ännu någon tid framåt komma att föreligga de olika landsantikvarierna emellan anser jag det dock icke lämpligt att — såsom akademien föreslagit — vid bestämmandet av statsbidraget utgå från en minimiavlöning av 12 000 kronor för samtliga befattningshavare. Jag förordar i stället, att statsbidraget i varje särskilt fall bestämmes så, att det samma jämte avkastningen av vederbörande lönefond uppgår till två tredjedelar av landsantikvariens sammanlagda avlöning, dock att summan av lönefondsavkastningen och statsbidraget i intet fall må överstiga 8 000 kronor för varje befattningshavare. Såsom villkor för statsbidrag bör gälla, att löneförmånerna prövats skäligen av riksantikvarieämbetet med hänsyn tagen till tjänstgöringsförhållandena, befattningshavarens kvalifikationer samt övriga på frågan inverkan omständigheter. Jag förutsätter vidare, att det hittills tillämpade förfaringssättet ifråga om tillsättningen kommer att följas även i fortsättningen, varvid sålunda riksantikvarieämbetet har att bedöma kompetensen hos sökande till landsantikvariebefattning. För egen del anser jag önskvärt, att innehavare av landsantikvariebefattning har avlagt filosofie licentiatexamen eller besitter däremot svarande, styrkta vetenskapliga kvalifikationer. Vid tillsättandet av här ifrågavarande befattningar torde därför detta kompetenskrav i regel böra upprätthållas. Det synes vara ändamålsenligt, att i de fall, där så icke redan skett, de lokala organisationerna underställa Kungl. Maj:ts sina stadgar för fastställelse. Det torde

få ankomma på Kungl. Maj:t att efter hörande av riksantikvarieämbetet uppställa de villkor för statsbidragets utgående, som kunna befinnas lämpliga.

Inom vissa distrikt uppgå för närvarande de lokala anslagen till vederbörande landsantikvaries avlöning till högre belopp än som förutsatts såsom minimibidrag enligt akademiens förslag. Då ett genomförande av det nu ifrågasvarande statsbidragssystemet givetvis icke bör föranleda minskning av de lokala organens ekonomiska stöd åt kulturminnesvården, förutsätter jag, att de nu till vederbörande landsantikvaries avlöning utgående lokala bidragen skola, i den mån de i fortsättningen icke erfordras för nämnda ändamål, dock allttjämt komma kulturminnesvården inom distriktet till godo. Vid prövningen av framställningar om statsbidrag från nu ifrågasvarande anslag bör uppmärksamhet ägnas även åt sistberörda spørsmål.

Då det här gäller tjänstemän, som — samtidigt med att de fylla en viktig statsfunktion — ha att företräda betydelsefulla lokala intressen, synes det ur vissa synpunkter vara en fördel, att kostnaderna för organisationen icke helt utgå av statsmedel. Jag förbiser härvid icke, att en viss ojämnhet i belastningen på de lokala organisationerna kan inträda genom att några av dessa påtagit sig större förpliktelser än andra i avsikt att intensifiera det kulturminnesvårdande arbetet. I de avgivna yttrandena har detta betonats för Upplands och särskilt för Hallands vidkommande. Inom vart och ett av dessa landskap äro två tjänstemän av nu berört slag knutna till organisationen, var och en med en viss specialisering beträffande arbetsuppgifterna. Särskilt i sistnämnda landskap kompliceras förhållandena av att där finnas två större museer, som sinsemellan fördelat sina samlingsområden såväl geografiskt som sakligt. Jag utgår från, att i sistnämnda särpräglade undantagsfall vederbörande sammanslutning skall från nu ifrågasvarande anslag kunna erhålla det stöd, som befinnes nödvändigt för upprätthållande av den nuvarande organisationen, varvid de i det föregående angivna grunderna för lönebidragets beräkning böra vinna tillämpning.

En ny uppdelning av de båda landsantikvariedistrikt, som omfatta Dalsland och Västergötland, bör tydligen ske i anslutning till den nu föreslagna regleringen. Jag utgår vidare från att en landsantikvariefattning med heltidstjänstgöring kommer att inrättas för Bohuslän.

Akademien har i sin hemställan räknat med en avkastning av lönefonderna efter 3,5 procent. I stort sett torde fonderna också för närvarande vara placerade så, att detta krav uppfylles. Med utgångspunkt härifrån erfordras enligt vitterhetsakademiens beräkningar ett anslag av statsmedel av 60 000 kronor. De av mig i det föregående förordade jämkningarna synas icke böra föranleda ändring av uppskattningen av det sammanlagda medelsbehovet för nästa budgetår. Anslaget, vilket torde böra betecknas såsom förslagsanslag samt disponeras av vitterhetsakademien, torde följaktligen böra uppföras med det av akademien äskade beloppet.

Vad beträffar akademiens hemställan om en lösning av landsantikvari-

ernas pensioneringsfråga genom anslutning till statens pensionsanstalt är jag icke beredd att nu framlägga något förslag. Visserligen bli de av statskontoret och statens pensionsanstalt i remissyttrandena år 1938 gjorda invändningarna mot en sådan anslutning icke längre giltiga, därest den nu föreslagna löneregleringen genomföres. Genom särskilt tillkallade sakkunniga inom finansdepartementet pågår emellertid för närvarande en utredning rörande statens pensionsanstalts verksamhet m. m. Innan denna avslutats, kan ett ställningstagande i pensioneringsfrågan icke ske. Emellertid torde föreliggande framställning böra överlämnas till de sakkunniga för att av dem beaktas vid fullgörandet av deras uppdrag.

Under åberopande av vad jag i det föregående anført, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

till *Vitterhets- historie- och antikvitetsakademien: Bidrag till avlöning åt landsantikvarier* för budgetåret 1945/46 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 60 000.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdade hemställan förordnar Hans Maj:t Konungen, att till riksdagen skall avlåtas proposition av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:
Olof Cederstrand.

Föreningens namn	Distrikt	Lönefond kr.	Årlig avkastning efter 3 ¹ / ₂ % kr.	Statligt anslagsbehov kr.	Landsantikvariens nuvarande lön kr.	Anmärkingar
<i>Skånes hembygdsförbund</i>	Skåne	150 000	5 250	2 750	8 400 fr. o. m. ¹ / ₇ 1944	Landsantikvarien förestår icke något museum, utan ägnar sitt arbete åt den yttre kulturminnesvården i hela Skåne samt åt landskapets bygdemuseer. Expedition i Lund.
<i>Blekinge musei- och hembygdsförbund</i>	Blekinge län	200 000	7 000	1 000	6 600 jämte 20.7 % dyrtidstillägg.	Befattningen skall nytillsättas med här angiven lön.
<i>Hallands hembygdsförbund</i>	Halland	200 000	7 000	1 000	7 500 (inkl. ålderstillägg) jämte dyrtidstillägg, 700	Landsantikvarien är föreståndare för Hallands museum i Halmstad. Av lönefondens räntemedel utgår f. n. även anslag till föreståndaren för museet i Varberg.
<i>Föreningen för Smålands fornminnen och kulturhistoria</i>	Kronobergs län	175 000	6 125	1 875	5 600 jämte fri bostad och pens.avg. c:a 500	
<i>Norra Smålands fornminnes- och Jönköpings läns hembygdsförbund</i>	Jönköpings län	150 000	5 250	2 750	6 500 (inkl. ålderstillägg) jämte rörligt tillägg, c:a 1 500, och pens.avg. 1 102	
<i>Kalmar läns fornminnesförening</i>	Kalmar län	150 000	5 250	2 750	12 000 (inkl. 3 ålderstillägg)	
<i>Föreningen Gotlands fornvännen</i>	Gotland	150 000	5 250	2 750	4 200 jämte 18 % dyrtidstillägg	Landsantikvarien tjänstgör endast 6 månader.
<i>Östergötlands fornminnes- och museiförening</i>	Östergötland	150 000	5 250	2 750	9 000 (inkl. 3 ålderstillägg) samt 20 % dyrtidstillägg	
<i>Västergötlands fornminnesförening</i>	Västergötland (m. und. av vissa t. Dalsland gränsande socknar)	150 000	5 250	2 750	9 200 jämte pens.avg. 1 115	

Föreningens namn	Distrikt	Lönefond kr.	Årlig avkastning efter 3 $\frac{1}{2}$ % kr.	Statligt anslags- behov kr.	Landsantikvariens nuvarande lön kr.	Anmärkingar
<i>Kulturminnesrådet i Göteborgs och Bohus län</i>	Göteborgs och Bohus län	110 000	3 850	4 150	2 400	Tjänstemannen är icke att anse såsom landsantikvarie. Han är knuten till Göteborgs museum men utför i Kulturminnesrådets tjänst etnologiska undersökningar och därmed samhörande kulturminnesvårdande verksamhet.
<i>Dalslands fornminnes- och hembygdsförbund</i>	Dalsland o. vissa angränsande socknar i Älvsborgs län	150 000	5 250	2 750	4 120 jämte pens.avg. 493	
<i>Värmlands fornminnes- och museiförening</i>	Värmland	150 000	5 250	2 750	10 000 jämte 15 % dyrtidstillägg	
<i>Föreningen Örebro läns museum</i>	Örebro län	150 000	5 250	2 750	9 000 (inkl. 2 ålderstillägg) jämte dyrtidstillägg, 1 350 och pens.avg.	
<i>Södermanlands hembygdsförbund</i>	Södermanland	150 000	5 250	2 750	7 800 jämte pens.avg. 1 400	
<i>Västmanlands fornminnesförening</i>	Västmanlands län	150 000	5 250	2 750	7 200 (inkl. 2 ålderstillägg) jämte dyrtidstillägg, 960 samt pens.avg. 450	
<i>Upplands fornminnesförening</i>	Uppland	165 000	5 775	2 225	6 000 jämte dyrtidstillägg 1 200, samt avsättn. till pens. 500	Landsantikvarien förestår icke något museum, utan ägnar sitt arbete åt den yttre kulturmnesvården i hela landskapet Uppland. Föreningen har särskild intendent för Upplandsmuseet i Uppsala. Landsantikvariens expedition i Uppsala.

Föreningens namn	Distrikt	Lönefond kr.	Årlig avkastning efter 3 1/2 % kr.	Statligt anslags- behov kr.	Landsantikvariens nuvarande lön kr.	Anmärkingar
<i>Dalarnas fornminnes- och hembygdsförbund</i>	Kopparbergs län	150 000	5 250	2 750	8 500 (inkl. ålderstillägg) jämte kristillägg å 15 % samt pens.avg. 666	
<i>Gästrik-Hälsinge hembygdsförbund</i>	Gästrikland och Hälsingland	175 000	6 125	1 875	7 000 jämte 10 % dyrtidstillägg samt såsom intendent för Gävle museum 5 050 (inkl. dyrtidstillägg) och fri bostad ävensom bidrag till avg. för änkepens. 442	
<i>Jämtlands läns museiförening</i>	Jämtlands län	150 000	5 250	2 750	10 300 jämte kristillägg efter 19,6 % på 5 500, 20,7 % på 3 600 och 16 % på 1 200	
<i>Kulturhistoriska föreningen Murberget</i>	Västernorrlands län	100 000	3 500	4 500	6 596	Landsantikvariefrågan icke slutgiltigt ordnad. Tjänstemannen tjänstgör för närvarande huvudsakligen såsom föreståndare för museet å Murberget i Härnösand.
<i>Västerbottens läns hembygdsförening</i>	Västerbottens län	50 000	1 750	6 250	5 520	Tjänstemannen utför en landsantikvaries åligganden, ehuru han ännu ej erhållit landsantikvaries titel.
<i>Norrbottnens läns hembygdsförening</i>	Norrbottnens län	200 000	7 000	1 000	8 515 (inkl. pens.avg.)	
	Summa	3 325 000	116 375	59 625		